

het formeel karakter van de voorschriften zoowel als van het begrotingsmodel, uit den aard der zaak niet worden gezien. Het blijve aan den raad van iedere gemeente, onder toezicht van Gedeputeerde Staten en de Kroon, overgelaten om telken jare bij de begrooting de bestemming e.g. de dekking van de saldi van vroegere dienstjaren te regelen.

In het bijzonder vestigen wij er de aandacht op, dat hoofdstuk I van de nieuwe afdeeling, nl. ht hoofdstuk „Reserve dienst”, feitelijk niet voldoet aan den eisch van evenwicht tussehen de daarop voorkomende posten; immers, de evenwichtigheid wordt hier slechts verkregen door de saldi bij sluiting van den dienst over te brengen naar den volgenden dienst. De saldi van de reserves en fondsen, verantwoord in paragraaf 2, geven dan aan, in hoeverre nog middelen ter belegging beschikbaar zijn.

De eerste beide paragrafen van het hoofdstuk „Verrekendienst” dienen ter verantwoording van de posten, die in het oude begrotingsmodel als „verzamelposten” werden aangeduid. Voor de sluiting van het dienstjaar zullen de op dezen dienst voorkomende posten door middel van bevelschriften tot overboeking naar de posten van inkomst en uitgaaf, waarop de bedragen naar hun aard behooren, worden overgeboekt.

De derde paragraaf van dit hoofdstuk heeft een gelijksoortig karakter als de beide vorige. Deze paragraaf is aangewezen voor de verantwoording van uitgaven van diensten der gemeente, welke naar hun aard behooren tot en omgeslagen moeten worden over onderscheidene posten der begrooting. In de eerste plaats moge hier worden gedacht aan den dienst van openbare werken, doch ook andere gemeentelijke diensten zijn denkbaar, ten aanzien waarvan een zelfde methode ware te volgen. De omslag geschiedt ook hier — per maand of per kwartaal — door middel van een bevelschrift van overboeking. In kleine gemeenten, waar geen dienst van openbare werken is en de desbetreffende kosten direct kunnen worden verrekend, zullen de desbetreffende uitgaven aanstonds in den gewonen dienst kunnen worden verantwoord.

Tenslotte de memorie van toelichting tot de begrooting. Het volgens de bestaande voorschriften vastgestelde model B voor de memorie van toelichting bevat niet meer dan een kolommenindeeling. Met betrekking tot den inhoud bevat artikel 11 der begrotingsvoorschriften de noodige bepalingen. De commissie is van meening, dat de ervaring heeft geleerd, dat deze bepalingen in het algemeen niet toereikend zijn om de memorie van toelichting te doen beantwoorden aan haar bestemming, nl. de grondslagen van de ramingen duidelijk en volledig aan te geven.

Daarom wil de commissie de gemeenten meer aan een bepaalden opzet van de memorie binden, waarvoor nog te meer reden is, nu bij de vaststelling van het model van de begrooting zelve zooveel mogelijk is gestreefd naar beperking. Dit heeft de commissie er toe geleid ook voor de memorie van toelichting een zoo volledig mogelijk uitgewerkt model samen te stellen, zoodat dit het karakter van een bindende leidraad heeft gekregen.

De commissie heeft met de samenstelling van deze model-toelichting een zeer uitgebreid en nauwkeurig werk verricht.

In een door velen gekoesterden wensch wil de commissie voorzien door het voorschrift, dat het wordt toegestaan om de toelichting tot de begrooting in plaats van in een afzonderlijke memorie op te nemen in de begrooting zelve.

Het nieuwe model van de begrooting is wel een van de voornaamste wijzigingen, die door de nieuwe voorschriften worden gebracht.

Toch zijn er nog enkele belangrijke nieuwigheden, die de vermelding waard zijn.

(Wordt vervolgd)

J. H. TEXTOR.

BOEKBESPREKING

Statistiek voor den Handel in Brandstoffen I (1935); Economisch Instituut voor den Middenstand.

Deze eerste proeve van samenstelling eener vergelijkende bedrijfsstatistiek voor den Handel in Brandstoffen is samengesteld op basis van een door een Commissie van Advies vastgestelde vragenlijst. Van 49 deelnemers zijn ten slotte cijfers ontvangen, welke de toets der critiek konden doorstaan. Wanneer men in den vervolge de vragenlijsten vroeger uitzendt, zoodat de handelaren de antwoorden in het slappe seizoen kunnen opstellen, kan men wellicht een grooter aantal deelnemers in het onderzoek betrekken.

Is deze statistiek voldoende representatief? De medewerkers vormen ongeveer 1 % van het totaal aantal in Nederland gevestigde detailhandelaren in brandstoffen. Voor deze statistiek zijn speciaal de bedrijven, welke 1—10 personen vast in hun dienst hebben, van belang. Volgens de Bedrijfstelling zijn 57 % éénmans-zaken en 38 % zaken van 2—5 personen. Van de te bespreken statistiek zijn deze percentages resp. 16 % en 63 %. Hieruit blijkt, dat over het algemeen de grootere zaken cijfermateriaal hebben verstrekt.

Uit de statistische onderzoekingen doen wij een greep en vermelden eenige belangrijke zaken.

Eerst wordt onderzocht het algemeen exploitatiebeeld. De opzet is als volgt: Van elke zaak met een nummer opgegeven, worden eerst eenige bijzonderheden (vermeld onder A), het bedrijf betreffend, vermeld, daarnaast wordt dan het economisch resultaat gedemonstreerd (B); dit leidt tot de volgende kolommen (tabel 1).

A. Algemeene bijzonderheden		B. Exploitatiebeeld
1. Nummer		1. Omzet
2. Vestigingsplaats	boven 150.000 inw. 20 - 150.000 " tot 20.000 "	2. Inkoop
3. Samenstelling v/d omzet (in % geld omzet) naar:	Groothandel (Inkoopcomb.) Industrie (Slijters) Particulieren	3. Bruto Winst
4. Samenstelling v/d omzet (in % v/d omzet in tonnen) naar:	Anthraciet Cokes Bierkolen Diversen	4. Totale kosten (incl. afschr.)
5. Personen (aantal)	(Tijdelijke arbeiders omgerekend tot man-jaren.)	5. Netto Winst
6. Vervoermiddelen (Vrachtauto, paard en wagen, enz.)		6. Gewaardeerd loon v/d Comm.eigenaar
		7. Econ.resultaat
		Elk dezer factoren in guldens en in procenten v/d omzet.

Daarenboven zijn de bedrijven gegroepeerd in 6 groepen, onderscheiden naar de grootte van de omzet; van elke groep is het rekenkundig gemiddelde van de factoren onder B. vermeld.

Het economisch resultaat van groep I (omzet < f 5.000) is zoodanig, dat hier van een bestaans-mogelijkheid geen sprake is. Deze zaakjes zijn hoofdzakelijk in dorpen gevestigd en verkoopen de goedkoopere soorten huisbrand uitsluitend en detail.

Groep II (omzet 5.000—15.000) geeft een „bestaantje”.

Groep III met de voor een detailhandel reeds behoorlijke omzet van f 15.—25.000 geeft een positief economisch resultaat. Naarmate de omzet grooter wordt, blijkt het percentage brandstof aan particulieren geleverd, af te nemen, hoewel deze terugloop niet regelmatig is. Een bruto winst onder

Omzet	Levering aan Particul.	Anthraciet verkoop	Bruto winst	Totale kosten incl. gewaar- deerd loon + rente	Econ. Result.		Kostengroepen			
					+	-	A	B	C	D
< 5.000	100	18	27.25	42.62		15.37	5.42	6.48	27.83	2.89
5 — 15.000	87	36	28.29	31.17		2.88	4.24	5.25	18.79	2.89
15 — 25.000	83	41	28.64	28.19	0.45		3.25	4.43	17.42	3.09
25 — 50.000	79	55	26.47	28.78		2.31	3.85	3.35	16.97	4.61
50 — 100.000	73	32	23.92	23.43	0.49		2.81	3.36	13.49	3.77
> 100.000	50	30	18.92	20.07		1.15	2.16	2.83	10.72	4.36
Totaal			23.26	24.05		0.79	2.85	3.43	13.80	3.97

de 25 % leidt blijkbaar immer tot verlies. Lage bruto winstpercentages zijn behalve uit slordig beheer (verkeerde boeking, niet incasseeren) te verklaren uit het feit dat veel en gros of aan groote afnemers werd verkocht of meerdere soorten brandstoffen met laag bruto winst % werden gevoerd.

Evenwel uitzonderingen bevestigen de regel:

	bruto winst	totale kosten	Econ. Res.
1. Nr. 43	10.2 %	6.5 %	0.76 %
2. Alg. gem.	23.2 %	19.5 %	-0.79 %
3. Nr. 31	15.2 %	34.1 %	-21.73 %

Regel 2 geeft het algemeen gemiddelde.

Regel 1, een zaak met slechte bruto winst maakt alles goed door lage kosten.

Regel 3, een zaak met onwaarschijnlijk lage bruto winst (alles geleverd aan particulieren en 62 % van de omzet is anthraciet) maakt dit nog erger door zeer hoge kosten. Door de organisatie en de prijsafspraken in deze branche kan de brandstofhandelaar hoofdzakelijk slechts door kostendruk zijn resultaat verbeteren. Op blz. 15 worden de voornaamste oorzaken van hoge kosten opgenoemd. Wij leggen de nadruk op nummer 3: de interne organisatie deugt niet, te veel *vast* personeel en te veel vervoermiddelen in deze seizoenszaken.

OVERZICHT VAN DE ALGEMEENE RENTABILITEIT.

Omzet in Gld. per jaar	Economisch Resultaat in % v. d. omzet		Gewaardeerd loon	Rente Geïnvesteerd kapitaal
	+	-		
I. < 5.000		15.37	26.45	1.57
II. 5 — 15.000		2.88	12.97	1.05
III. 15 — 25.000	0.45		10.41	0.75
IV. 25 — 50.000		2.31	3.61	1.41
V. 50 — 100.000	0.49		2.80	1.01
VI. > 100.000		1.15	2.69	0.71
Totaal		0.79	4.53	0.92

Uit bovenstaand overzichtje blijkt, hoe alle ondernemers tenminste een deel van het gewaardeerde loon en de rente van het geïnvesteerde kapitaal verdienen. Groep I is in dit verband weer de ongunstigste, slechts 45% van deze kosten wordt verdiend. Een speciale tendenz valt niet op te merken. Groep IV en groep VI zijn eveneens niet bijzonder gunstig, slechts 54% resp. 66% van het gewaardeerde loon plus de rente van het geïnvesteerde kapitaal wordt verdiend. Daar echter de groepen een kleine bezetting hebben en groep V een kleine winst vertoont gelooven wij, dat in werkelijkheid het beeld van de groepen IV en VI gunstiger zal zijn.

Wij vermelden nog eenige exploitatiecijfers (gemiddelden per groep in % van de omzet).

De kostenfactoren worden nader geanalyseerd. Zooals reeds uiteengezet, is de specificatie van de kosten naar bestanddeelen

bij de brandstoffenhandel bijzonder belangrijk. Tabel VI geeft een goed overzicht op basis van een vergaande kostensplitsing, meer dan de helft van alle kosten zijn loonen e.d., terwijl een volgende belangrijke groep de vervoerkosten omvat. Een goed inzicht geeft in onze gereproduceerde tabel het overzicht van de kostengroepen.

Kostengroep A omvat: Huur loodsen en terreinen; water, gas electriciteit; Inventaris (incl. afschrijving); Verzekeringen; Kantoorhuur en Administratiekosten.
 „ B „ Rollend materieel (incl. afschr.), vaartuigen (id.)
 „ C „ Loonen, Sociale lasten, gewaardeerde loonen.
 „ D „ Zakken, reclame, provisie, rente aan leveranciers, rente geïnvesteerd kapitaal, afschrijving Debiteuren, Diversen.

Wat de kostengroepen betreft vertoonen A, B en C duidelijk de tendenz om af te nemen naarmate de omzet stijgt, terwijl de kostengroep D zich in tegengestelde richting beweegt.

In de eerste drie kostengroepen steekt vanzelfsprekend een groot stuk vaste kosten, die indifferent zijn. t.o.v. de bedrijfsbezetting. Een splitsing tussehen vaste en variabele kosten is evenwel niet gemaakt. Ook de betere organisatie en arbeidsverdeling bij de grotere zaken zal wel een rol gespeeld hebben.

Tenslotte volgen nog drie hoofdstukken. In het eerste worden de kostenfactoren „Loon en Prestatie” benevens „Expeditiekosten” nog nader bekeken; het tweede geeft een analyse van balanseijfers en financiering, terwijl het slothoofdstuk „Gebruiksaanwijzingen” bevat.

In Nr. A.B. Mei '37 bespraken wij de statistiek van het wasserijbedrijf. De problemen van dit bedrijf bleken uit de betreffende statistiek bovenal te zijn:

1. Aanpassing van de kosten aan een sterk gedaalde geldomzet.
2. Het verkrijgen van een voldoende bedrijfsbezetting.
3. Differentieele tariefpolitiek t.a.v. particuliere en partijenwaseh, teneinde de omzet te vergrooten en de vaste kosten dekking te verbeteren.
4. Welke gemeenten kan men bewerken in verband met de expeditiekosten.

Hier liggen de problemen eenvoudiger. Wij noemen de voornaamste:

1. Aangezien de bruto winst marge van de verschillende brandstofsoorten grootendeels vast ligt, dient men de kosten binnen deze marge te houden. Men zou kunnen zeggen: de marktverhoudingen geven een „natuurlijk” kostenbudget.
2. De brandstoffenhandel is een seizoenbedrijf. Men kan en de kosten zooveel mogelijk bij het seizoen aanpassen (tijdelijke arbeiders, tijdelijke huur van extra opslagplaatsen en van vervoermiddelen e.d.) en daarmee seizoen compenseeren-de artikelen trachten te voeren.

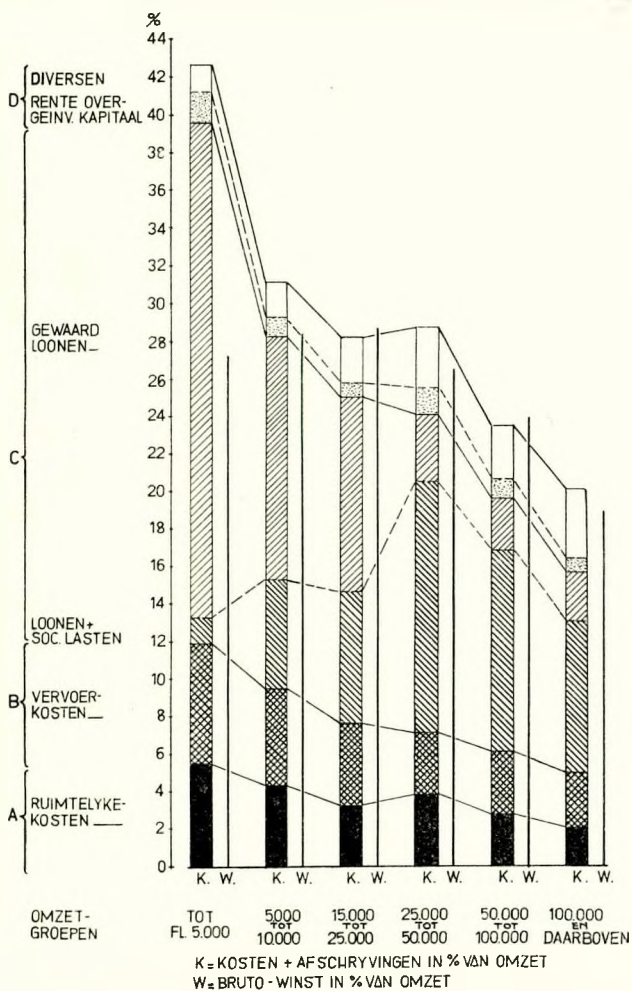
De leiding van een detailhandel in brandstoffen dient dus geheel op het kostenprobleem te zijn ingesteld. Voorzichtig beheer t.a.v. kosten, cost minded" te zijn is hier voor succes een allereerste vereischte.

De brandstoffenhandel kan het Economisch Instituut voor den Middenstand dankbaar zijn voor deze praktische publicatie. Het biedt een uitstekende vergelijkingsbasis voor het individuele bedrijf en geeft hopelijk aanleiding tot het nemen van maatregelen ter verbetering.

Welke? Hierover zwijgen deze statistische publicaties. Hier vangt het terrein aan van de verbetering der bedrijfsorganisatie van den Middenstand: het eigenlijke probleem!

Tenslotte nog een vraag: Waarom gebruikt het Instituut niet een enkele grafiek om de conclusies te onderstrepen? Ik doe een voorbeeld volgen van de op blz. 42 opgestelde tabel. Deze grafiek demonstreert duidelijk, wanneer wij afzien van incidentele afwijkingen veroorzaakt door het gering aantal ondernemingen in elke groep betrokken, dat de twee factoren bruto winst en totale kosten, uitgedrukt in een percentage van de netto omzet bij het groter worden van de ondernemingen ongeveer gelijkelijk dalen. Dit wijst erop, dat alle winst, gemaakt door betere vaste kostendekking bij de ondernemingen met meer omzet, door verkoop van soorten met kleinere winstmarge, meer verkoop aan industrie of aan tusschenhandelaren met geringere opbrengst per eenheid, geheel ten gunste van den consument komt.

GROEPEERING DER KOSTEN, AFSCHRYVINGEN EN BRUTO WINSTEN (IN % VAN OMZET) NAAR OMZETGROEPEN

Dr. J. G. STRIDIRON.

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFT-LITERatuur OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Red.: Drs M. BEHRENS, Drs G. L. GROENEVELD, J. P. DE HAAN en Drs E. M. PREMSELA

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

III. WAARNEMINGSMIDDELEN

Onrust door seizoenschommelingen

Quay, Prof. dr J. E. de — In het algemeen zijn de seizoenschommelingen naar achteren verschoven en treden zij met grooter intensiteit op. Als oorzaken noemt schr. de meer eenzijdige oriëntatie op de binnenlandsche markt, de gedeeltelijke verdringing van den groothandel, de korter levertijden van de industrie, de moderniseering van het verkeerzwezen. De zakenman zal zijn bedrijfsuitkomsten over langere perioden moeten bezien.

B a III 2

Economie Febr. 1938

IV. LEER VAN DEN KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Handleiding voor de kostprijsberekening voor bedrijfsautohouders

Redactie — In dit nummer van de „Bedrijfsauto” is op overzichtelijke wijze een schema van de kostprijsberekening gegeven.

Deze handleiding is samengesteld door de redactie van het weekblad „Bedrijfsauto”, de heeren Ir. A. J. Rutten, N. J. Kollwijn en Jacq Harms Tiepen en de in deze handleiding ontwikkelde denkbeelden zijn gedoopt door de opleidingen in het autotransport, welke gegeven worden aan het Wetenschappelijk Bedrijfsauto Instituut, dat zich tot taak stelt leiding en vorming te geven aan de kennis van allen in het autotransportbedrijf.

B a IV 2a

De Bedrijfsauto 27 Jan. 1938

V. LEER VAN DE FINANCIERING

De financiering van gemeentebedrijven

Simons, mr D. — Het stenografisch verslag van den elfden accountantsdag van de Vereniging van gemeente-accountants is in een aantal vervolgnommern opgenomen.

B a V 5a Financieel Overheidsbeheer 1 en 15 Jan. en 1 Febr. 1938

De budgetpositie van de gemeenten

Mast, drs L. de — De ontwrichting van de gemeente-financiën heeft zoo diep ingevreten, dat voor 1938 weinig verbetering in de budgetpositie is te verwachten. In den vorm van armenzorg, werkloosheidssteun en werkverruiming hebben zij de rationalisatie in het particulier bedrijfsleven moeten opvangen. Bezuiniging op bedrijven en diensten was slechts mogelijk op een deel van de variabele kosten. Verbetering moet komen van de inkomsten, echter volgen de gemeentelijke belastingen de conjunctuurlijn slechts op een afstand. Het rijk b.v. beschikt over veel meer middelen die de konstelatie op de voet volgen. Ook uit andere overwegingen werpt schr. de vraag op, of het systeem van de jaarlijks sluitende begrooting voor de gemeenten kan worden gehandhaafd of moet worden vervangen door het systeem van het meerjarig evenwicht, nl. een evenwicht per conjunctuurencyclus.

B a V 5a

Economie Jan. 1938

Reorganisatie en rentestand

Polak, Prof. dr N. J. — Het reorganisatievraagstuk wordt meestal voorgesteld als een probleem van het kapitaalsaanpassing. Nochtans is het hoofddoel gewoonlijk het verkrijgen van nieuw vermogen, m.a.w. niet zoozeer wijziging van de hoofdsom, als wel van de winstverdeling is noodig. Dit komt duidelijker tot uitdrukking in deze periode van dalende rentestand.

De Heemaf paste bij haar jongste reorganisatie verlagings van het primaire dividendpercentage toe. Deze vernieuwing van de reorgani-